

10 اپریل 2022

داکتر سید عبداللہ کاظم

برکناری عمران خان و یتیم شدن طالبان!

در این چند روز بحران سیاسی پاکستان به یکی از مباحث داغ روز مبدل شده و حکومت عمران خان زیر فشار جناح های مخالف خاصاً جریانهای وابسته به نواز شریف و بی نظیر بوتو قرار گرفته است که در عقب این بحران گفته میشود که نارضایتی مردم از کارکردهای عمران خان از یکطرف و مخالفت اردوی پاکستان با سفر اخیر عمران خان به مسکو و دیدار با پوتین و حمایت از حمله روسیه به اوکراین تبر مخالفان را علیه او در پارلمان آن کشور دسته داده و احتمال برکناری عمران خان را از مقام صدارت آن کشور بسیار محتمل ساخته بود. امروز این پیشبینی به حقیقت پیوست.

مخالفان عمران خان در نشست پارلمان آن کشور بروزیکنشبه گذشته (3 اپریل 2022) قصد داشتند به او رای عدم اعتماد دهند که با مخالفت قاسم سوری، معاون پارلمان مواجه شدند، طوریکه موصوف این کار را خلاف قانون اساسی عنوان کرد و مانع بحث روی رای عدم اعتماد گردید و عمران خان در مقام خود باقی ماند.

پس از آنکه رئیس جمهور پاکستان بنابر تقاضای عمران خان انحلال پارلمان را اعلان کرد، پارلمان بررسی موضوع را به دیوان عالی رجعت داد و دیوان عالی آن کشور جلوگیری از دایر کردن جلسه عدم رای اعتماد را غیرقانونی خواند و انحلال پارلمان را مغایر به قانون اساسی دانست. به این اساس روز شنبه مورخ 9 اپریل پارلمان پاکستان بار دیگر دایر و موضوع رای عدم اعتماد به عمران خان را مطرح بحث ساخت که پس از 14 ساعت مباحثه پر جنجال حکومت عمران خان در اثر خروج یکی از مؤتلفان آن حکومت، اکثریت خود را در پارلمان از دست داد. برطبق قانون اساسی پاکستان از جمله 342 عضو پارلمان باید حداقل 172 رای موافق را حکومت حاصل نماید، اما حکومت عمران خان نتوانست این تعداد آراء را بدست آورد و با تعداد 174 رای مخالف اکثریت پارلمانی را کسب کرده نتوانست و در نتیجه عمران خان از عهده صدارت پاکستان برکنار گردید.

اکنون پارلمان پاکستان صدراعظم جدید را بزودی و احتمالاً در اجلاس روز دوشنبه یعنی فردا انتخاب خواهد کرد. امروز پارلمان آن کشور پس از برکناری عمران خان از کاندید ها برای این مقام خواست تا اسمای خویش را با درج شرایط قانونی به سکرتریت پارلمان ارائه دارند.

احتمال دارد صدراعظم جدید به گفته ناظران شهباز شریف، رهبر مخالفان و برادر نواز شریف سابق صدراعظم پاکستان خواهد بود. گفته میشود که او در خارج از پاکستان کمتر شناخته شده است، اما در داخل بیشتر به عنوان مدیر "پرکار و سرسخت" شهرت دارد تا سیاستمدار. شهباز هفتاد ساله و سه بار به عنوان وزیر ارشد، بزرگترین ایالت پاکستان، پنجاب کار کرده است. این ایالت پایگاه قدرت خانواده او هم هست. شهباز شریف حالا ریاست حزب مسلم لیگ - شاخه نواز و رهبری اپوزیسیون را بر عهده دارد. او چند بار ازدواج کرده و مالک مجموعه املاک مجلل در لندن و دبی است. همچنان گفته می شود

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آن لائن په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

که شهباز با اردوی قدرتمند این کشور رابطه دوستانه دارد. اردوی پاکستان در حدود نیمی از حدود هشت دهه عمر پاکستان پس از استقلال در 1947 حکومت را در اختیار داشته است و تعیین کننده خط و مشی اساسی کشور به خصوص سیاست خارجی و دفاعی این کشور میباشد که سه بار با کودتا بر کشور حکومت کرده است. هرچند شهباز شریف گفته است که در صورت انتخاب به این مقام، خواستار برگزاری انتخابات قبل از موعد خواهد شد تا حکومت جدید با اتکاء به رأی آزاد و منصفانه مردم به کار ادامه دهد. انتخابات عمومی و سرتاسری پاکستان در ماه اکتوبر 2023 صورت خواهد گرفت.

(عکس مقابل: شهباز شریف با بلال بوتو زرداری)

کاندید دیگر احتمالاً بلال بوتو زرداری پسر بینظیر بوتو رهبر حزب مردم پاکستان خواهد بود که جوان 33 ساله و در بین نسل جوان پاکستان محبوبیت زیاد دارد. از جمله رهبران سیاسی دیگر مولوی فضل الرحمان است که به تنهایی از حمایت کافی برای قدرت برخوردار نیست، اما حزب او معمولاً نقش مهمی در تشکیل حکومت به حیث یک حزب ائتلافی بازی میکند. پایگاه او بیشتر ایالت خیبر پختونخواه و بیشتر طلاب مدارس اسلامی است.

اینکه شکست عمران خان که در جهان به حیث ولی نعمت طالبان شناخته شده است، در این موقع حساس چه عواقبی بر معضله طالبان خواهد داشت، سؤالیست که در هفته گذشته با آغاز بحران سیاسی پاکستان بتاريخ 4 اپریل در سایت فارسی/دري بی بی سی مورد بررسی و تبصره قرار گرفت که در اینجا برای مزید معلومات این نوشته تحلیلی را عیناً اقتباس میدارم:

(شروع مقاله) رفتن عمران خان از سیاست پاکستان چه پیامی برای طالبان دارد؟

بی بی سی - 4 اپریل 2022

عمران خان در پیام تلویزیونی به مردم گفت که "خدا را شکر، یک توطئه برای سرنگونی دولت شکست خورد".

رفتن عمران خان از کرسی نخست‌وزیری، هرچند هم موقتی باشد، بیش از هر جای دیگری احتمالاً بر حکومت طالبان در کابل تاثیر دارد. به عبارتی با نبود آقای خان طالبان شناخته شده‌ترین حامی و صدای خود را در سطح بین‌المللی را از دست می‌دهد، آنهم در زمانی که این گروه بیشترین نیاز به قانع کردن جامعه بین‌المللی برای به رسمیت شناخته شدن دارد.

آقای خان در روزهای اخیر با تلاش برای برکناری او از قدرت روبرو شده بود؛ اما در اقدامی که کشور را به هم ریخته است، روز یکشنبه (۱۴ حمل/فروردین) نایب رئیس مجلس از انجام رای‌گیری عدم اعتماد به وی، ممانعت بعمل آورد. در پی این اقدام، آقای خان از رئیس جمهور خواست تا پارلمان را منحل کند. ساعتی پس از درخواست آقای خان، عارف علوی، رئیس جمهور، دستور انحلال پارلمان را بر اساس پیشنهاد ارایه شده از سوی نخست‌وزیر اعلام کرد.

با شکایت احزاب اپوزیسیون، انتظار می‌رود دیوان عالی پاکستان در پی این آشفتگی سیاسی تصمیماتی اتخاذ کند.

د پانو شمیره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

بنا به قانون اساسی پاکستان، سرپرست نخست وزیری تا ۹۰ روز باید انتخابات عمومی را برگزار کند، او فاقد بیشتر صلاحیت‌های اجرایی است.

مقام‌های طالبان تاکنون در مورد بحران سیاسی اخیر پاکستان اظهار نظر نکرده‌اند اما طبیعی است که نگران تحولات هستند.

دفاعیات جنجالی عمران خان از طالبان:

عمران خان در چندین مورد خواستار به رسمیت شناخته شدن دولت طالبان شده و گفته است "دیر یا زود، طالبان باید از سوی جهان به رسمیت شناخته شوند" و "هیچ جایگزین دیگری برای طالبان در افغانستان وجود ندارد."

وی افزوده است که "تنها گزینه‌ای که جهان در حال حاضر دارد تعامل با طالبان برای پیشبرد امور است".

به گفته او، چنین اقدامی نه تنها به نفع پاکستان بلکه "مطابق به منافع همه است" که افغانستان دچار هرج و مرج نشود.

او همچنین با استفاده از تریبون‌های بین‌المللی تلاش کرده است که مواضع طالبان را نیز ارایه دهد و در مواردی گاهی وعده عملی شدن توقعات و خواسته‌های جامعه جهانی از حاکمان جدید افغانستان را نیز داده است.

حمایت‌های او از طالبان در عمل به سال‌ها پیش از دوران نخست وزیری‌اش برمی‌گردد، برخی رسانه‌های پاکستانی به او لقب "طالبان خان" دادند.

عمران خان از خروج نیروهای غربی از افغانستان دفاع می‌کرد، و در موردی وارد جنگ لفظی توییتری با دونالد ترامپ، رئیس جمهور وقت آمریکا در این مورد شد.

او حتی یک سال پیش از تسلط طالبان گفت "به زودی صلح" در افغانستان برقرار خواهد شد و در آینده "حکومت جدید در افغانستان ایجاد خواهد شد" که به گفته او، "از تمام مردم افغانستان نمایندگی خواهد کرد." اظهاراتی که با اعتراض حکومت وقت اشرف غنی مواجه شد.

در همان زمان گفته بود که تنها منافع پاکستان در افغانستان این است که "دولت آینده در کابل به هند اجازه عملیات از آنجا علیه پاکستان را ندهد".

با آنکه اسلام آباد تا هنوز حکومت طالبان را به رسمیت نشناخته است اما تنها کشوری است که در آن سفارت و کنسولگری‌های افغانستان را به طالبان واگذار کرد، و طالبان پرچم خود را بر فراز آنها برافراشت.

عمران خان می‌گوید: "آیا انتخاب دیگری غیر از طالبان داریم؟ نه نداریم. اگر طالبان و حکومت‌شان تحت فشار قرار بگیرد خوب است؟ نه. پس دنیا باید با آنها کار کند".

او از اعزام نیروهای متخصص و آموزش دیده از پاکستان به افغانستان صحبت کرد که با واکنش‌های گسترده افغانها مواجه شد.

در اواخر دسامبر گذشته، کنفرانس همکاری اسلامی را برای نشستی فوق العاده درباره وضعیت افغانستان با حضور وزیر خارجه طالبان در اسلام آباد برگزار کرد.

د پانوی شمیره: له 3 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په ځیر و لولئ

آقای خان در افتتاحیه نشست گفت: "نکته این است که ما باید بفهمیم که وقتی از حقوق بشر صحبت می‌کنیم، هر جامعه‌ای متفاوت است، تصور هر جامعه از حقوق بشر و حقوق زنان متفاوت است".

او افزود: "مثال‌هایی از پاکستان می‌زنم، از ایالت خیبر پختون‌خواه که هم‌مرز با افغانستان است، برای اینکه فرهنگ مشابه (با افغانستان) دارد. طالبان نیز عمدتاً جنبش پشتونی است. بیشتر پشتون‌ها در سمت ما در پاکستان است".

عمران خان خود یک پشتون تبار است اما اظهارات او درباره سنت‌های جامعه پشتون واکنش برانگیز شد.

با وجود حمایت بی‌شائبه، او در بیان توقعات خود از حکومت طالبان نیز با صراحت صحبت کرد. دو ماه پیش گفت اعضای دست‌کم سه گروه "تروریستی" از افغانستان تحت کنترل طالبان وارد پاکستان می‌شوند.

او این سه گروه را "اعضای گروه طالبان پاکستانی که به داخل پاکستان حمله می‌کنند، شورشیان بلوچ به ویژه با حملات اخیرشان و "داعش شاخه خراسان" نام برد.

او گفت با طالبان در مورد دخیل کردن تاجیک‌ها، هزاره‌ها و ازبک‌ها در دولت صحبت می‌کند.

در روز ورود طالبان به کابل، شماری از رهبران اقوام تاجیک، هزاره و ازبک به اسلام آباد رفته و در دیدار با عمران خان خواستار ایجاد حکومت فراگیر در کابل شدند.

زمانی که نیروهای آمریکایی در حال خروج و طالبان به سرعت در حال پیشروی بودند، و آمریکا در جستجوی پایگاهی برای حفظ توان عملیاتی خود در افغانستان در آینده بود، عمران خان قاطعانه گفت که به ایالات متحده اجازه استفاده از پاکستان به عنوان پایگاه عملیات خود در افغانستان نمی‌دهد.

منتقدان عمران خان را "دست‌نشانده" ارتش می‌دانستند، اما اواخر سال گذشته، در موضوع جایگزینی ژنرال فیض حمید، رئیس استخبارات قدرتمند ارتش پاکستان (ای‌اس‌آی) پس از سفر او به کابل در روزهایی که طالبان کابینه خود را اعلام کرد، شکاف میان عمران خان و ارتش بیشتر شد.

او برخلاف سنت نخست وزیران قبل از خود از "خط سرخ" ارتش گذشت اما در نهایت انتصاب ژنرال ندیم احمد انجم فرد مورد نظر ارتش در این سمت مهم موافقت کرد.

شهرت عمران خان و حزبش، تحریک انصاف در سیاست داخلی بیشتر به مبارزه با فساد نخبگان سیاسی دو حزب مردم و مسلم لیگ است که به صورت متناوب حکومت غیرنظامی را در پاکستان به دست می‌گرفتند.

عمران خان تلاش کرده گفتمان تازه‌ای در امنیت ملی پاکستان (۲۰۲۶-۲۰۲۲) معرفی کند و ارتش قدرتمند پاکستان را از رقابت نظامی با هند به سمت محوریت امنیت اقتصادی سوق بدهد.

در اولین سند امنیت ملی پاکستان که در ژانویه ۲۰۲۲ نشر شد آمده که پاکستان "به عنوان یک مرکز تولید، تجارت و سرمایه‌گذاری و کانال اتصال منطقه‌ای گسترده‌تر برای تقویت امنیت اقتصادی خود است".

عمران خان پا را از این هم فراتر گذاشت و از چین خواست که افغانستان را در کریدور اقتصادی چین-پاکستان وارد کند.

عمران خان، اپوزیسیون را متهم به همدستی با آمریکا برای برکناری خودش کرد. دلیل آن را هم پیشبرد سیاست خارجی می‌داند که پاکستان را به چین و روسیه نزدیک کرده است.

در هر حال، شاید بتوان گفت که طالبان فراموش نخواهد کرد که مهم‌ترین دستاوردهای دو دهه گذشته خود را همزمان با دورانی که عمران خان نخست‌وزیر پاکستان بوده است بدست آورده. عمران خان حتی اگر در نتیجه انتخابات کرسی نخست‌وزیری و یا حتی پارلمانی خود را از دست بدهد، همچنان در سیاست پاکستان فعال و چهره‌ای مهم حامی طالبان باقی می‌ماند با این تفاوت که در عمل شاید بتوان گفت طالبان در دیپلماسی بین‌المللی صدای بلند حامی خود را از دست می‌دهد. (ختم مقاله بی بی سی)

در ارتباط با موضوع طالبان و نقش پاکستان در افغانستان باید گفت که متأسفانه حکومت های پاکستان در طول چهار دهه اخیر اعم از حزب مسلم لیگ هردو شاخه آن و حزب مردم پاکستان و نیز احزاب کوچکتر دیگر از جمله حزب مولوی فضل الرحمن همیشه کوشیده اند تا در افغانستان یک حکومت ضعیف و تحت نفوذ پاکستان را بقدرت برسانند و در این راه از هیچ نوع مداخله مستقیم و غیرمستقیم خودداری نکرده اند. لذا تغییر حکومت معنی تغییر خواسته های پاکستان را در مورد افغانستان نمیدهد و به اصطلاح "همان آش و همان کاسه" خواهد بود. تغییری که با کنار رفتن عمران خان به وجود خواهد آمد، همانا در ساحه توازن سیاست خارجی پاکستان بین چین و آمریکا خواهد بود که در دوران حکومت عمران خان بیشتر به محور چین متمایل شده و از آمریکا فاصله گرفته است. تغییر حکومت در راس آن احتمالاً شهباز شریف خواهد کوشید تا بار دیگر توجه آمریکا را به خود جلب کند و حتی حاضر شود برای آمریکا یک پایگاه نظامی را در حواشی سرحد افغانستان به اجاره دهد، چیزی که آمریکا به آن علاقمند است. اینکه حکومت جدید پاکستان تاچه حد موفق خواهد شد توازن بین چین و آمریکا را حفظ کند، سؤالیست که آینده به آن جواب خواهد گفت. اما هرچه باشد برکناری عمران خان معنی از بین رفتن یک "ولی نعمت" را برای طالبان خواهد داشت و حکومت آینده پاکستان ناگزیر خواهد بود برای جلب نظر آمریکا و غرب طالبان را متقاعد سازد تا آرزومندی غرب را مبنی بر رعایت حقوق بشر بخصوص در مورد حقوق زنان و همچنان تغییر در شیوه حکومتداری تاحدی طالبان را مجبور به رعایت آن نمایند.

د پانوی شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ